

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Eust Wallin*

Härad: Järrestad. Adress:

Socken: Vallby. Berättat av: f. hemäg. Måns Svensson, Vallby nr. 24.

Uppteckningsår: 1945. Född år 1854 i Vallby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Likklädsel. 1.
- Tillverkning av och pris på likkistor. 2.
- Utfärdstal. 3.
- Prestaver. 4.
- Höga hattar i bruk först i senare tid. 5.
- Liken buros på bår, senare kördes de på fjädervagn. 6.
- Liket bars direkt till graven. 7.
- Klockaren sjöng liket till graven och sjöng under höljningen av denna. 8.
- Prästen vid begravningen. 9.
- Likhankle. 10.
- Graven höljdes ~~av~~^{av} begravningsgästerna samt sandades. Skyfflar i kors. 11.
- Buxbomskvistar med pappersutklipp som gravprydnad. 12.
- Pärلكransar, hemmabundna och gjutna kransar. 13.
- Fattigas begravning. 14.
- Ej alltid begravning på söndag. 15.
- Dans på begravningsgillet. 16.
- Linfrö kring graven för att den döde inte skulle gå igen. 17.
- Begravningstavlör. Tillverkare och upphängning. 18.

M. 10575 : 1.

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *Evert Wallin*

Härad: *Järrestad*

Adress: _____

Socken: *Vallby*

Berättat av: *f. hemäg. Hans Ivenem Vallby sock. 24*

Uppteckningsår: *1945*

Född år *1854* i *Vallby*.

Likklädsel.

Här i Vallby hade de ingen särskild, som brukade kvätta och klä lik i min barndom och ungdom. Sorgehuset lejde vem man kunde få tag i .

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575: 2.

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Järnstad* Adress: _____
Socken: *Vallby* Berättat av: *f. hemmäg. Hans Ljunsson, Vallby nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Vallby.*

Tillverkning av och pris på likkistor. 2.

I min barndom var det en snickare i Vallby by, som gjorde likkistor.
Hans son hette ^Per Månsson, och även denne tillverkade en del kistor.
Kistorna voro raka och tillverkades av furubräder, som målades svarta.
Kistorna kostade 8 kr. pr styck.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Carl Wallin
Härad: Järrestad Adress: _____
Socken: Välby Berättat av: J. hemväg. Hans Lennström, Välby nr. 24
Uppteckningsår: 1945 Född år 1854 i Välby.

3.

Utfärdstal.

I min ungdom brukade Jöns Lindgren, som bodde på nuv. Gunnarshög, hålla tal vid kistan i sorgehuset före avfärden till kyrkan. Han var duktig till att tala och hade ingenting uppskrivet.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575: 4.
Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Ewert Wallin*
Härad: *Jämsjö* Adress: _____
Socken: *Välby* Berättat av: *f. hemäg. Måns Jansson, Välby nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Välby*

^Prestaver. 4.

^Prestaver kommo i bruk först in på 1900-talet i samband med anskaffandet av likvagn. ^Dessförrinnan gingo inte några före kistan.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575: 5.

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Evert Wallin

Härad:

Järsölad

Adress:

Socken:

Välby

Berättat av:

J. hemäg. Väns Lennan, Välby nr. 24

Uppteckningsår:

1945

Född år

1854 i Välby.

Höga hattar i bruk först i senare tid.

5.

I min barndom gingo männen i begravningsståget i sina vanliga huvudbonader. Omkring sekleskiftet skaffade en och annan hög hatt. Först på senaste tid har detta blivit vanligt, med hög hatt.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575: 6.
Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Eurp Wallin*
Härad: *Järrred* Adress: _____
Socken: *Valley* Berättat av: *f. hemäg. Hans Linnson, Valley nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Valley*.

Liken buros på bår, ^{Manerle} sedan kördes de på fjädervagn. 6.

I min barndom ~~buros~~ bars liket på bår. Kyrkan hade en väldigt stor likbår, som var mycket tung. Den användes för vuxna personer. Dessutom hade man en mindre för barn. Likbåarna ~~hade~~ buros av 4 personer.

Omkring 1870 kommo likbåarna ur bruk. När tornet då byggdes och tornbottenvåningen blev vapenhus, hade man inte plats för likbåarna. Man började då köra liket i fjädervagn till kyrkan. I vagnen ~~hades~~ bredades lakan, och ibland kantades vagnens sidor med granris. Likaså fästes ibland svart papper i manen på hästarna, som drogo liket. Hade man långt till kyrkan, åkte också begravningsgästerna i vagn, annars gick man till fots efter vagnen med liket.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575: 7
Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Evert Wallin*
Härad: *Järrestad* Adress: _____
Socken: *Välley* Berättat av: *f. kamm. Hans Luusson, Välley nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Välley*.

Liket bars direkt till graven. 7.

Liket bars alltid direkt till graven i min barndom. Intet lik fördes in i kyrkan för jordfästning. Därför kunde det vara besvärligt med begravning många gånger vintertid, när det t. ex. var snöyra.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:8.

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Curt Wallin

Härad:

Järvstads

Adress:

Socken:

Välby

Berättat av:

f. hemäg. Nils Luusson, Välby nr. 24

Uppteckningsår:

1945.

Född år

1854

i Välby

Klockaren sjöng liket till graven och sjöng under höljningen av denna.

8.

Klockaren mötte begravningsståget vid kyrkogårdsgrinden och gick sedan före kistan och sjöng fram till graven. När jordfästningsakten var slut, höljde begravningsgästerna graven, och under igenskottningen sjöng klockaren psalmer.

När kantor Claussion kom hit i slutet av 1890-talet, upphörde seden att sjunga liket till graven.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:9.

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Järrestad* Adress: _____
Socken: *Välby* Berättat av: *J. hemmäg. Nils Jansson, Välby nr. 24.*
Uppteckningsår: *1945.* Född år *1854* i *Välby.*

Prästen vid begravningen. 9.

Prästen mötte inte likföljet vid kyrkogårdsgrinden som klockaren.
Prästen kom direkt till graven och läste bara upp ritualet. Något särskilt tal höll han inte. Sedan lämnade han åter graven, innan denna blivit höljd.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:10.
Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Erik Hallin*
Härad: *Jämsjö* Adress:
Socken: *Valley* Berättat av: *J. Kemnäs, Möns Lunden, Valley nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Valley*.

Likhankle.

10.

Vid nedsänkningen av kistan i graven, användes likhankle. Varje familj hade sina egna likhankle. Dessa kommo ut bruk i samband med anskaffandet av riktig likvagn. Då började man använda linor.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575: //.

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *Curt Wallin*

Härad: *Järrestad*

Adress: _____

Socken: *Välby*

Berättat av: *f. h. m. g. Hans Lennar, Välby nr. 34*

Uppteckningsår: *1945*

Född år *1854* i *Välby*.

//.

Graven höljdes av begravningsgästerna samt sandades. Skyfflar i kors.

Da snart jordfästningen var över höljde begravningsgästerna graven.

När de voro färdiga, kastade de skyfflarna i kors över graven.

En kvinna, som var nära släkt till den döde - var det ett barn, som dött, skulle gudmodern göra det -- förde med sig fin sand i en näsduk.

När graven var igenskottad, ströddes sanden över graven. Sedan sattes bux-
bomskvistarna med pappersurklippen ned i jorden på graven.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:12.

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Jämsöstad* Adress: _____
Socken: *Välby* Berättat av: *F. komväg, Hans Svensson, Välby nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Välby*.

12.

Buxbomskvistar med pappersurklipp som gravprydnad.

I min barndom förekommo inga levande blommor på gravarna. "De ,som rådde om liket" förde med sig buxbomskvistar, cirka 10 stycken kvistar. I kvistarna hade de fäst pappersurklipp, som gjorts i form av stjärnor , cirka 1/2 dm. stora (= i diameter). Dessa kvistar placerades på graven (nedstuckos i jorden), sedan graven höljts och sandats.

Klockaren Ernfrid Petterssons syster i Vallby by brukade anlitas till att klippa ut sådana stjärnor.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:13.

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Järrstad* Adress: _____
Socken: *Välby* Berättat av: *A-herrnäg. Hans Luennorin, Välby nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Välby*

13.

Pärkransar, hemmabundna och gjutna kransar.

För cirka 70 år sedan upphörde man med buxbomskvistarna och deras pappersurklipp. Man började i stället använda hemmagjorda kransar. Man böjde en vide- eller pilekäpp och klädde den med blad. In på 1900-talet kommo pärkransarna i bruk. De voro ganska dyra. Billigare voro de gjutna kransarna. På dem voro ^(grönmålade) blad och blommor gjutna. De kommo i bruk samtidigt med pärkransarna. Så småningom blev det bruk med levande blommor till kransar och buketter.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:14.
Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Evert Wallin*
Härad: *Järestad* Adress:
Socken: *Välby* Berättat av: *f. hemäg. Möns Svensson, Välby nr. 24*
Uppteckningsår: *1945.* Född år *1854* i *Välby.*

^Fattigas begravning.

När fattiga skulle begravas, gick det till hur som helst. ^Gravkullen sandades inte, och några buxbomskvistar med pappersutklipp förekommo inte.

14.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575: 15.
Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Evert Wallin*
Härad: *Järvstads* Adress: _____
Socken: *Valley* Berättat av: *f. hemmäg. Hans Luoma, Valley nr. 24*
Uppteckningsår: *1945.* Född år *1854* i *Valley*

15.

Ej alltid begravning på söndag.

Begravningarna ägde inte alltid rum på söndagarna. Det ordnades, som det bäst passade.

M. 10575:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Jörrestad Adress: _____
Socken: Välby Berättat av: f. hemväg. Hans Luoma, Välby nr. 24
Uppteckningsår: 1945 Född år 1854 i Välby

16

Dans på begravningsgillet.

Bara en gång vet jag, att det i Välby dansats på ett begravningsgille. Det var en man, som hette Lars Andersson. Han bodde i den gård i Malarp, som sedan innehades av Jöns Olsson. Anderssons fru hade fått ett barn, men barnet dog kort efter födelsen.amma dag, som begravningen ägde rum, gick frun till "tjörke" (=Blev kyrktagen). Efteråt var det gille i gården. En speleman från Hammenhög kom dit och sade, att han var budat att spela. Han gjorde också detta, och han fick 9 daler för besväret. Han blev så glad över pengarna, ty han fick, så att han kunde köpa fönsterglas till det hus han skaffat sig. Han sade: "9 daler, där fick jag till vindu".

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:17
Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Jönköpings län* Adress: _____
Socken: *Valley* Berättat av: *A. herrnäg. Hans Lunnan, Valley nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Valley*

17.

Linfrö kring graven, för att den döde inte skulle gå igen.
När någon gammal gubbe eller gumma dött, sades det, att han eller hon
nog kom att gå igen. Man strödde då linfrö kring graven. Men döde skulle
då inte kunna komma över fröna och komma och störa de levande.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 10575:18. Curt Wallin
Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*
Härad: *Järrestad* Adress: _____
Socken: *Välby* Berättat av: *f. herräg. Hans Svensson, Välby nr. 24*
Uppteckningsår: *1945* Född år *1854* i *Välby*.

18.

Begravningsstaylor. Tillverkare och upphängning.

I min barndom och ungdom var det en snäckare i Välby by, som hette Per Månsson. Han gjorde begravningsstaylor, alltså minnestaylor över avlidna personer. Var det ett barn, som dött, skulle barnets gudmor ~~och~~ ombesörja till anskaffandet av sådan. Den brukade sällan bli färdig till begravningsdagen. När den var färdig, hängdes den inne i kyrkan. Var det en flicka eller kvinna, som dött, hängdes den på norra väggen vid kvinnostofarna i höjd med den "stol", som tillhörde gården eller huset, där den avlidna bott. Var det en pojke eller man, hängdes den på södra sidan utefter manssidan i höjd med den avlidnes stol. Där hängde tavlans en tid, och sedan togs den hem och hängdes på en vägg i den avlidnes gård eller hus. Det största antalet sådana taylor, som jag på en gång såg i Välby kyrka, var 5 eller 6 st.

Det gick likadant till i Hammenhög, där jag i min ungdom var med om några begravingar.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!